Shri Nilakanthavijaya Champu kAvya 1 by Nilakantha Dikshita

శ్రీనీలకణ్ఠవిజయ చమ్పూకావ్య ప్రథమాశ్వాసః

Document Information

Text title : nIlakaNThavijayachampUkAvya 1

File name : nIlakaNThavijayachampUkAvya.itx

Category : shiva, nIlakaNThadIkShita, kAvya, sAhitya

Location : doc_shiva

Author : Nilakantha Dikshitar

Transliterated by : Ashutosh Shankar

Proofread by : Ashutosh Shankar, Rajani Arjun Shankar

Translated by : Ashutosh Shankar

Latest update : October 7, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

October 8, 2026

sanskritdocuments.org

శ్రీనీలకణ్ఠవిజయ చమ్పూకావ్య ప్రథమాశ్వాసః

శ్రీనీలకణ్ఠదీక్షితేన విరచితే

॥ అథ ప్రథమాశ్వాసః ॥

౧.౧

వన్దే వాఞ్ఛితలాభాయ కర్మ కిం తన్న కథ్యతే ।
కిం దమ్పతిమితి బ్రూయాముతాహో దమ్పతీ ఇతి ॥ ౧ ॥

I salute, to obtain what I desire ... but I am not sure of the object (of salutation). Should I say dampatim (which would be grammatically incorrect) or dampatI (which feels wrong because Siva and Parvati are one form and not two)?

౧.౨

దృష్ట్వా కౌస్తుభమప్సరోగణమపి ప్రక్రాన్తవాదా మిథో
గీర్వాణాః కతి వా న సన్తి భువనే భారా దివః కేవలమ్ ।
నిష్క్రాన్తే గరలే ద్రుతే సురగణే నిశ్చేష్టితే విష్టపే
మా భైష్టేతి గిరావిరాస ధురి యో దేవస్తమేవ స్తుమః ॥

Seeing the gems and gifts from the ocean, the countless Devas rushed to covet them; they are a burden to Heaven. When the world was suffering the effects of the poison, only one Lord said “Do not fear” and appeared at the forefront. We shall worship only Him.

అపి చ-

౧.3

లీఢాలీఢపురాణసూక్తిశకలావష్టమ్భసమ్భావనా-
పర్యస్తశ్రుతిసేతుభిః కతిపయైర్భిన్నే కలౌ సాన్ద్రితామ్ ।
శ్రీకణ్ఠోఽవతతార యస్య వపుషా కల్యాత్మనేవాచ్యుతః

శ్రీమానప్పయదీక్షితః స జయతి శ్రీకణ్ఠవిద్యాగురుః ॥

In these times, some people learn fragments of the ancient Vedas, and believe they can speak on them with authority, while distorting the meaning, further intensifying the evils of Kaliyuga. The way Vishnu will take Kalki avatara to save us, Siva himself appeared on earth as Appayya Dikshitar, the preceptor of SivAdvaita .

౧.౪

యః సంరమ్భః కృతివిరచనే దుష్కవీనామభేద్యో
యచ్చైకాగ్ర్యం తదుచితపదాన్వేషణే చిత్తవృత్తేః ।
లభ్యం తచ్చేదపి కవయతామన్వహం తిస్రో/ణ్యహాని
స్యాదేవం కిం సరసకవితారాజ్యదుర్భిక్షయోగః ॥

Mediocre poets have the drive, focus and determination to write poems that appear scholarly. If good poets had these qualities, would we have this drought of good poetry?

అథవా కిమితి స్మరామి దుష్కవీనధునా । But why am I thinking of these bad poets now?

౧.౫

సకలభువనైకమఙ్గలశఙ్కరగుణవర్ణనప్రవృత్తేన ।
న స్మరణీయాః కుధియో లోకాయతికా ఇవ వ్రతస్థేన ॥

Just like one doing Vratas should not think about hedonists, I should not waste my thoughts on petty people. Let me focus on the Lord, the best of everything virtuous and auspicious.

౧.౬

కతి కవయః కతి కృతయః
కతి లుప్తాః కతి చరన్తి కతి శిథిలాః ।
తదపి ప్రవర్తయతి మాం
శఙ్కరపారమ్యసఙ్కథాలోభః ॥

How many poets have created how many poems - of which many are forgotten, many still in circulation and many lesser known. (My poem may end up in any of these ways.) Still, I am driven by the desire to praise Siva.

౧.౭

దేవానామపి దైవతం గురుమపి ప్రాచాం గురూణామిహ
శ్రీమన్తం మదనాన్తకం కథమపి స్తోతుం కృతో నిశ్చయః ।
తేన త్వాం త్వరయామి భారతి బలాత్కృష్టాపి దుష్టే పథి
ప్రాసేనోపహతాపి జాతు కుపితా మా స్మ ప్రసాదం త్యజః ॥

I have made the decision to somehow praise Siva, the Lord of Lords and the Guru of Gurus, the destroyer of Manmatha. O Saraswati, I will pull You along on this rugged path of my poetry. Even if the prasa (lance/alliteration) hurts and angers You, please do not withhold Your grace and clarity from me.

౧.౮

నన్తవ్యాః కవయః కతీహ బహుమన్తవ్యా రసజ్ఞాః కతీ-
త్యేతావత్త్వలసః కరోమి కవయో హృష్యన్తు రుష్యన్తు వా ।
ఆవాత్స్యాయనతన్త్రమాశ్రుతిశిరఃసిద్ధాన్తముచ్చావచా
విద్యా యత్ప్రభవా జయన్తి భువి తాం వన్దే గిరాం దేవతామ్ ॥

There are many venerable poets and discerning connoisseurs, whom I am too lethargic to name. This may please or anger the poets. All the various Vidyas from that of Vatsyayana to Vedanta, are due to none other than Saraswati's grace and so I salute Her.

౧.౯

చౌర్యేణ ప్రణయేన చాపహరతః పల్లీషు గవ్యాన్యపి
స్తూయన్తే చరితాని చేత్కవికులోద్గీతాని గాథాశతైః ।
త్రైలోక్యోద్భటకాలకూటకవలీకారప్రకారం పునః
స్తోతుం కే ప్రథమేఽపి నామ కవయో దూరేఽధికారస్తు నః ॥

If poets can compose hundreds of verses on the one who took, by theft or charm, and swallowed butter, but even the foremost of them are not competent to praise the one who swallowed poison that terrified the three worlds - am I qualified to? (Still, I will.)

౧.౧౦

అష్టత్రింశదుపస్కృత   సప్తశతాధికచతుఃసహస్రేషు ।

కలివర్షేషు గతేషు గ్రథితః కిల నీలకణ్ఠవిజయోఽయమ్ ॥

This Neelakantha-vijaya is composed in the year 4738 of Kaliyuga.

అస్తి కిల సమస్తసురాసురస్తోమవన్దితచరణారవిన్దస్య భగవతో మహేన్ద్రస్య స్థానం, ఆస్థానమమృతాన్ధసాం, ఆయతనమాశ్చర్యాణాం, ఆకరో రత్నానాం, అవధిర్వైషయికానన్దస్య, కిమపరమగోచరే గిరామమరావతీ నామ నగరీ ।

There is the city of Amaravati, the dominion of Indra, whose lotus-feet are served by all Devas and Asuras. The abode of Devas, which has the best and most astonishing of everything; it is the storehouse of gems, the last word in sensual pleasures, and is beyond words.

తత్ర చ నిరాలమ్బే నభసి వర్తమానతయా సర్వపథీనద్వారతయా చ పునరనపేక్షితమూలశిలానివేశన అనాకాఙ్క్షితప్రతీహారరచనాప్రయాసం, అసమ్పాదితశ◌ృఙ్గసమ్బాధం, అసమ్భావితపరిఖామణ్డలం, ఆచార ఇతి కేవలమభినిర్వర్తితో నవః ప్రాకారః ।

Being a floating city, it needs no foundation stone, and no ornamental gates as it is accessible from all sides. It needs no watchtower or moat. It has a surrounding wall only for convention.

ప్రాసాదః పునరస్తి వైజయన్త ఇత్యభూమిరారోహణోపయోగవిధురశ్చ । సర్వతోఽప్రతిహతచారాణా పౌరాణామమృతాస్వాదసుహితానామభ్యవహార్యేణ కిం ప్రయోజనమ్ ।

Indra’s palace “Vaijayanta” has no foundation. It has stairs but they are unused (as Devas can appear or fly where they need to go). The Devas are happy as their movement is unrestricted and they subsist on Amrita.

అపి చ పునరభిలషితమణికనకభూషణామ్బరసన్దాయిషు మన్దారాదిశాఖిషు న కిఞ్చిదస్తి క్రేతవ్యం విక్రేతవ్యం చేతి సంజ్ఞామాత్రశరణ్యాః పణ్యవీథికాః ।

The city has a market street, but the Devas don’t need to go there as they have Kalpatarus like the Mandaara tree, to give them gems, gold ornaments, garments etc.

కిఞ్చ నిరన్తరశివధ్యాననిర్ధూతకల్మషాః, నిరతిశయతపోవిశేషశోషితాః, వీతరాగభయక్రోధమత్సరాః, విషయపరాఙ్ముఖాః, భువి పరమర్షయ ఇతి ప్రథామాగతాః పణ్డితా ఏవ ప్రణయినో వారమృగీదృశామ్ ।

Those who have attained Heaven by incessant meditation on Siva and supreme penance, have conquered their desire, anger etc; these are the ones most desired by the Apsaras!

అశ్వమేధయాజిన ఇతి, అగ్నిచిత ఇతి, మాసోపవాసిన ఇతి, మాంసవర్జిన ఇతి, రాజసూయయాజిన ఇతి, రణదుర్మదా ఇతి, అన్నదా వయమభయదా ఇతి

శంసద్భిరపదానాని, సమ్భృతద్భిరితస్తతోఽప్యజ్ఞాతముఖైర్జ్ఞాతుచిదవనివాసిభిర్జనైర్బలాదపహ్రియమాణేషు విమానేషు, ఆక్రమ్యమాణేషు మన్దిరేషు, ఆకృష్యమాణే చ బలాదప్సరోగణే, న కశ్చిదభిమన్యతే మమేదమితి మన్దిరాణి విమానాని మణిభూషణాని కళత్రాణి వా నగరవాసీ జనః ।

People who have done Yagnas, warriors and martyrs from all over the world also come to Devaloka. They claim Vimanas, mansions and Apsaras for themselves. The original residents, the Devas, are not possessive; they do not mind.

కిఞ్చేదమపరమదేవతయా న సుధాశనాః, అలాభాదేవ న తృణాశనాః, పవనాశనా ఏవ పరిశేషాత్ కామదుఘా గావః, పరాక్రమిణో మతఙ్గజాః, వాతరంహసశ్చ వాజిన ఇతి సకలపురవిలక్షణం లక్షణమ్ । అపి చ-

The wish-fulfilling Kamadhenus do not consume Amrita, nor is there grass for them; there is only air for them to eat. Powerful elephants wander and horses run like the wind. Amaravati is different from any other city.

౧.౧౧

మూల్యం తత్కిల వేశ్మనాం ద్విజముఖే భక్త్యాత్ర యద్దీయతే
వేశ్యానాం చ పణః స ఏవ సవనే యా దక్షిణా ఋత్విజామ్ ।
పద్యా సైవ విశఙ్కటా భవతి యా పద్యాత్ర తీర్థామ్భసాం
ద్వారం తత్ర చ తద్యదత్ర కరణద్వారం పిధేయం నృణామ్ ॥

The currency of Devaloka is Punya - what one earns by giving Daana or Dakshina to priests, one pays to acquire houses and Apsaras there. The doors of the senses that one shuts on Earth (controlling them for austerities), open up doors of mansions in Amaravati.

౧.౧౨

అస్తి స్వాదయితుం సుధాస్తి వసితుం వాసో నభశ్చారిణాం
ధర్తుం సన్తి చ భూషణాని శతశో న త్వస్తి ధీర్జీవితుమ్ ।
యేనాన్యానుపజీవ్యసర్వవిభవే కర్మైకలభ్యే పదే-
ఽప్యాయస్యన్తి వృథైవ సేవక ఇతి స్వామీతి దుర్మేధసః ॥

In Devaloka, nectars, mansions and gems abound in the hundreds. These are only available to those who have accumulated Karma. Yet, these senseless ones continue to refer to each other as “servant” or “master”.

ఇదం చ పరమాద్భుతముత్ప్రేక్షితం తస్యాం, యత్కిల వివిధతపఃప్రబన్ధనిస్తన్ద్రతయా విస్మృతలోకతన్త్రేషు, చిరవిధృతబ్రహ్మచర్యజీర్ణతయా కాలమృత్యుషు కన్దర్పస్య బ్రహ్మర్షిహతకేషు భూతలాదాగత్య ప్రసక్తేషు క్రీడితుమప్సరోభిః, పర్ణశాలాం ప్రవిశామ ఇతి ప్రవిశత్సు కేళీగృహం, విస్రంసయ జటామితి వేణీమాలమ్బమానేషు, అపనయ వల్కలమిత్యపనేతుకామేషు కుచదుకూలాని, న లోహితం కుర్యాదితి నిషేధత్సు నఖక్షతాని, ఆః కష్టమసమ్మతోఽయం పన్థాః శిష్టానామితి పిహితకర్ణేషు చుమ్బనభేదప్రస్తావనాయాం, నివీతధారణవ్యగ్రేషు నీవీమోచనావసరే, మన్త్రజపముఖరేషు మణితావసరే, ఆః స్మృతమద్య వ్యతీపాత ఇత్యన్తరా గన్తుకామేషు, అనుయుఞ్జానేషు పునః పునరార్తవదినాని శపథపూర్వకం, అతిక్రామతి నిషేకలగ్నమిత్యసహమానేషు బాహ్యసురతవ్యాపారవిలమ్బం, అవధీరయత్సు పురుషాయితం, అసమ్మన్యమానేషు బన్ధభేదాన్ , విగాయత్సు వీటికోపసేవనమప్యనుచితోఽయం కాల ఇతి, ఆనన్దమూర్ఛావసర ఏవ నిభృతమనుసన్ధానేషు మన్త్రలిఙ్గాని, పరవశరతాన్తనిద్రావసర ఏవ యావత్సన్నిపాతం చ సహశయ్యేతి పరిహరత్సు పర్యఙ్కశాయికాం, ద్వితీయసురతారమ్భ ఏవ దేహి మే కమణ్డలుమితి త్వరమాణేషు మన్దాకినీగమనాయ, విహసన్తి విషీదన్తి విలజ్జన్తే విస్మయన్తే చ రమ్భాదిమేనకాన్తా దేవవారకాన్తాః ॥

The saintly ones are confused when they encounter Apsaras. They refer to the pleasure-house as an Ashram, their long hair as Jata and their clothes as bark. They close their ears to the Apsaras' sweet words and chant God's names when it is time to speak sweet nothings. They suddenly remember it is an auspicious day and want to take their Kamandalu to the Mandakini river. Seeing this, the Apsaras are amused, aggrieved, embarrassed and astonished.

౧.౧౩

ప్రసజతి మహోత్సవే వా ప్రచలతి రథ్యాసు తత్ర శక్రే వా । నిమ్నాని పూరయన్తే పవనమయే తాళవృన్తపవనేన ॥

During festive times or when Indra walks through the streets, the palm-leaf fans blow air and it fills any gaps around.

౧.౧౪

దుఃఖానాం క్షతిరిత్యబోధహతిరిత్యానన్దవిస్ఫూర్తిరి-
త్యన్తర్వాణివికల్పజాలజటిలాన్మోక్షాదపి జ్యాయసీ ।
యైషాఽవిప్రతిపన్నసౌఖ్యలహరీసమ్పాతసమ్పాదినీ
తత్సౌన్దర్యవివేచనే కవయతాం మౌనం క్షమం హ్రీమతామ్ ॥

This city must be better than Moksha, which is a complex web. Revealed truths in the Shastras tell us that Moksha is the end of ignorance, and endless joy. But the city offers a flood of pleasures, so indescribable, that poets with a sense of shame ought to fall silent.

౧.౧౫

ఆనీతా వసుధాతలాత్సుకృతినస్తస్యాం హరేః శాసనా-
దున్మీలన్మణికిఙ్కిణీకలకలస్వానే విమానే స్థితాః ।
దృష్ట్వా వ్యోమ నిరాస్పదం సచకితవ్యాఘూర్ణమానేక్షణా
న స్థాతుం న చ వా తతోఽవతరితుం ప్రాగల్భ్యమాబిభ్రతే ॥

When a meritorious person is brought to Amaravati by Indra’s orders, in a Vimana adorned with bells, they look down and see there is no ground to step out into, and look around in fear or confusion.

౧.౧౬

మన్దానిలవ్యతికరచ్యుతపల్లవేషు
మన్దారమూలలవలీగృహమణ్డపేషు ।
పుష్పాణి వేణివలయేషు గలన్తి తస్యాం
సాహ్యం వహన్తి సురవాసకసజ్జికానామ్ ॥

When the young celestial women go to meet their beloved at night at a house encircled by creepers, where the soft breeze has strewn young leaves (like a mat), the breeze also causes flowers to fall into their hair (enhancing their beauty).

౧.౧౭

గాయన్తి చాటు కథయన్తి పదా స్పృశన్తి
పశ్యన్తి గాఢమపి తత్ర పరిష్వజన్తే ।

కల్పద్రుమానపి సమేత్య సుపర్వకాన్తా
ముగ్ధా ద్రుమైస్తదితరైశ్చిరవిప్రలబ్ధాః ॥

The innocent celestial women, cheated for long by many other trees, try to make the Kalpavrkshas flower by singing or speaking sweetly to them, embracing them or touching them with their feet; (not knowing that it is not necessary).

అస్తి చ తామధివసన్, వసన్త ఇవ ఋతూనాం, వాసుకిరివ ఫణాభృతాం, చన్దన ఇవ వృక్షాణాం, చన్ద్రమా ఇవ ఋక్షాణాం, రాజా సుపర్వణాం, రాజా త్రివిష్టపస్య, రాజా త్రయాణాం జగతాం, రాజా విధ్యణ్డమణ్డలస్య, కర్తా శతాశ్వమేధానాం, సంహర్తా వృత్రాసురస్య, రమ్భాదివివిధరమ్భోరుసంసదహమ్ప్రథమికాసమ్భుజ్యమాననవయౌవనశ్రీః, అపర్యుషితయౌవనోన్మేషసమ్భావనీయమదనమదారమ్భసీమాయాః కౌమారహరః సదా శచీదేవ్యాః, కావ్యాగమభరతగాన్ధర్వరహస్యసర్వజ్ఞకషమనీషావిశేషః, నిరవద్యవిద్యాధరీలోకనఖము
చతుర్ముఖముఖవలయవిహారిభారతీపరిగృహీతవైతాళికాధికారః, పక్షపాతాసహిష్ణుతయేవ పరిహృతశైలేన్ద్రపక్షమణ్డలః, చన్ద్రచూడచరణారవిన్దపరిచరణానన్దసామ్రాజ్యధురన్ధరః పురన్దరో నామ ॥

Indra is the king of Amaravati, the best among Devas, the way Vasanta is among seasons, Vasuki among serpents, sandalwood is among trees, and the moon among stars. He is the Lord of the three worlds and attained that status by performing a hundred Ashwamedha yagnas; the slayer of Vritra. Rambha and other beautiful Apsaras vie for his attention and his youthful beauty. But he is the husband of Shachi.

His taste and connoisseurship are the touchstone of poetry, dance and music. The artists sing his praises, playing the veena immaculately. The other Dik-palakas, whom Indra looks down on from his throne, envy him. He is the foremost among Sivabhaktas.

౧.౧౮

శ్లథే నీవీబన్ధే సతి రహసి యత్పాణివలనా-
న్నవోఢాః పాణిభ్యామపి పిహితసప్తాష్టనయనాః ।
సహస్రస్యాప్యక్ష్ణాం యుగపదపిధానాక్షమతయా
పునస్తాభ్యామేవ స్వమపిదధతే లోచనయుగమ్ ॥

When Indra is alone with his new wives, he moves his hand to undo the knot of their clothes. Shy, they try to cover his eyes with his hands, but he has a thousand eyes and they can barely cover seven or eight. Finally, they simply cover their own eyes.

అపి చ-

౧.౧౯

లభ్యన్తే శ్రుతిపాఠశుష్కవదనా విప్రాః పదే వేధసో
వైకుణ్ఠే తులసీవనాని సులభాన్యార్ద్రాణి శుష్కాణి చ ।
ప్రేతా భూతగణాశ్చ సన్తి శతశః స్థానే భవానీపతేః
రత్నాన్యప్సరసః సుధేతి తు పదే యస్యైవ లబ్ధుం క్షమమ్ ॥

In Brahmaloka, scholars recite the Vedas till their throats are parched. In Vaikuntha, there are Tulasi plants everywhere, fresh and dry. In Sivaloka, there are hundreds of frightening Bhutaganas. Isn't Indraloka better, having amrita, gems and beautiful Apsaras?

౧.౨౦

విధాతుం కర్మాణి వ్యవసితవతీ యత్పదఫలా-
న్యసూయాన్ధా మధ్యే శ్రుతిరపి కిమాసీద్భగవతీ ।
అనుష్ఠేయం కర్మ స్వయమనభిసన్ధాయ ఫలమి-
త్యయం వన్ధ్యః పన్థా యదనుపదమేవ ప్రకటితః ॥

Mother Sruti (personification of the Vedas) set out to explain the correct Karmas, the reward for which is Indraloka. Did she begin to feel jealously protective of it midway, because she goes on to advise performing one's karma without any attachment, which is a futile path.

కి బహునా-

౧.౨౧

లబ్ధుం తత్పదమూర్జితం శతమఖీ తస్యైవ నాలం భవే-
ద్ద్రష్టుం తద్దయితాజనం దశశతీ తస్యైవ నాలం దృశామ్ ।
వక్తుం తత్పురభోగభాగ్యమఖిలం తస్యైవ నాలం గురు-
ర్మచ్చేతోగతమద్భుతం కథయితుం నాలం మమైవోక్తయః ॥

Amaravati is such a wonderful place that it seems worth a thousand Ashwamedha-s, not just a hundred as Indra has done. His thousand eyes are not enough to drink in the beauty

of his wives. His Guru could not describe Amaravati’s excellence, despite being Vakpati. Then, I may imagine it, but how could my words convey the wonder of Amaravati.

స కదాచిదస్వప్నోఽప్యాచార ఇతి బోధితః ప్రాతరమరవైతాళికైః, ఆలోక్య నిర్మలం పౌలోమీకపోలదర్పణం, అభ్యర్చ్య కామధేనుం, ఆసాద్య వివిధవిద్యాధరీవిలాసపిశునకుసుమశయనీ అధఃపరివర్తమానవికర్తనబిమ్బనిరర్గళనిర్గళదూర్ధ్వముఖమయూఖసంసర్గాదుష్ణీకృతామన్తరన్తః ఉపర్యుపరి శీతలాం భూతలాసంస్పర్శేఽపి పురాణపురుషచరణారవిన్దసమ్బన్ధాదేవ భువనపావనీమమరధునీం,

Once, Indra was ceremonially woken up by his attendants (despite not actually sleeping). He saw his own image in the smooth mirror-like cheeks of Indrani. He prayed to Kamadhenu and reached the Ganga. Ganga has continuous creeper-beds and flower-houses on her banks, which have been used in the night by Vidyadharis. The deeper waters were warm because of the upward sun rays reaching them unobstructed; however the surface waters were cool. She purified the worlds due to her contact with Vishnu’s feet.

నిర్వర్తితనియమాభిషేచనః సిద్ధచారణగన్ధర్వసేవితే సైకతే తస్యాః దహరాకాశపరిపూజితదివ్యలిఙ్గాక ప్రతిష్ఠాప్య చిన్తామణిమయం కిమపి పారమేశ్వరం లిఙ్గం,

At the sandy riverbanks, Indra bathed and on her sandy bank, made a Sivalinga out of Chintamani gems, and worshipped it, mentally invoking Siva residing in his heart, into the Linga.

అనుసన్ధాయ తత్ర నఖలిఖితశరచ్చన్ద్రచన్ద్రికాసారసున్దరం భగవన్తం మదనాన్తకం,

He meditated on Bhagavan Siva, beautiful like moonlight, with the moon drawn on the Linga with his nail.

అభిషిచ్య దివ్యాపగాసలిలైః, అనులిప్య రోహిణీరమణహరిణమదపఙ్కానుషఙ్గిణా హరిచన్దనేన, సమభ్యర్చ్య గాఙ్గేయవికచగాఙ్గేయపఙ్కజైః,

He bathed the Linga with Ganga’s waters, smeared it with a blend of musk (from the deer inside the moon) and sandal. He worshipped it with golden lotuses from the Ganga.

ఆరాధ్య సురభిఘృతధారానుబన్ధినా దివ్యధూపేన నిసర్గచలితరశ్మిమాలాకలాపేన రత్నదీపేన చ సాఙ్గాయ సాయుధాయ సావరణాయ సాభరణాయ చ నివేద్య సద్యఃసమాహృతనిష్పీడితేన్దుమణ్డలనిష్యన్దమానాపర్యుషితాన్యమృతాని,

He offered incense bound with Kamadhenu’s ghee, and waved lamps using twinkling gems. He squeezed fresh Amrita from the moon and offered it to Siva who was with all his limbs,

weapons and ornaments

ప్రదక్షిణీకృత్య ప్రణిపత్య ప్రసాద్య పఞ్చభిః ప్రసూనాఞ్జలిభిః, స్తుత్వా శ్రుతిశిరోభిః, కృత్వా విసర్జనం, అథ స్మృత్వా చిరన్తనమాత్మని,

He propitiated Siva with Pradakshina, Namaskaras, handfuls of five flowers and Upanishad Stotras, then took the Lord back into his mind and immersed the Lingam. He then meditated on the Lord.

విలాసవీథీవిహారకౌతూహలేన నిర్గత్య బహిః, ఇతస్తతో నిరన్తరాలమిలదాశీర్వచోముఖరగీవార్ణమునిస

Indra then set out, wishing to roam about on the streets. The Deva-rishis gathered closely to bless him.

అతికోమలాఙ్గులిదలాఘాతశోధితమృదఙ్గనాదభఙ్గిభిః అధరనివేశితాపనీతవేణుభిః అసకృదాస్ఫాలితాకృష్టవీణాగుణాభిః ఆకుఞ్చితఋజూకృతభ్రూలతమావిష్కృతలుప్తసిరాబన్ధకన్ధర
కలమధురమారబ్ధగీతిభిః ద్విస్త్రిరాస్ఫాలితసవ్యచరణమృదురణితమఞ్జీరమఞ్జులాభిరప్సరోభిరారప

The Apsaras prepared to play music for Indra. Their soft fingers brought out waves of sound from the Mridangam; the flute alternately touched their lips and was moved away, as they played it; they gently and repeatedly plucked the Veena strings; they furrowed and straightened their eyebrows as they tuned their voices, the arteries of their neck appeared and disappeared as well. The sweet singing started, indistinct at first. They tapped their left feet twice or thrice and their anklets tinkled, as the Apsara orchestra was about to start.

అత్యుద్భటవేత్రివేత్రలతాఘాతవిద్రావితవీథీభవదమరమణ్డలం, అభితోఽపి దృష్టిగోచరసన్నిధాపితకరి
సేనాముఖం,

The groups of Devas standing in the street were dispersed by the stick wielded by Indra's attendants. Indra looked upon the front of his army gathered behind him; there were elephants, horses and palanquins.

ఆలోకమాత్రవిదితేఙ్గితైరాధోరణైరుపస్థాపితమర్ణవనిమగ్నమైనాకపక్షరక్షణాభ్యర్థనాయాగతం హిమవన్తమివోన్నతమవదాతం చ కఞ్చిదారుహ్య మతఙ్గజం,

Indra ascended the elephant Airavata brought near him by his perceptive Mahouts, who can sense their master's wish by a mere look. The elephant was tall, white and shining, looking as though Himavan came down asking Indra to spare his son Mainaka.

అఙ్గజరాజ్యసౌభాగ్యదేవతయేవ శరీరిణ్యా తామ్బూలకరణ్డధారిణ్యా మేనకయా, మదనమదకదుష్టసౌవర్గకామినీకటాక్షసంసర్గనివారణాయేవ మణిచామరోపవీజనకుశలారమ్భయా

రమ్భయా చ సవిలాసమధ్యాసితచరమభాగః,

Menaka, holding a vessel with the ingredients for a betel mixture, looked like the goddess of fortune of Manmatha's kingdom. Rambha was holding a gem-encrusted fan, fanning Indra deftly as if to ward off the warm affection from other celestial ladies. Both of them sat behind Indra on the elephant.

పురోభాగచలదలఘుజఙ్ఘాలకరితురగసఙ్ఘజఙ్ఘాజవద్రవదమరభటకోటిసమ్మర్దశిథిలహారమర్దనజనితవ
ధవలీకృతేన ససమ్భ్రమవలదమ్బరచరనితమ్బినీలోకవికీర్యమాణమన్దారకుసుమవృన్దనిఃసరన్మకర
ముకుటముపర్యుపరిధార్యమాణేన సర్వతః ప్రాలమ్బముక్తాసరకదమ్బశాలితయా
సమన్తతో నిహితకుపితవిధున్తుదవికటదన్తక్షతవివరక్షరదమృతధారాసహస్రమణ్డితేన
మణ్డలేనేవ శశాఙ్కస్య మహతాతపత్రేణ సఫలయన్ననిమేషదృష్టిసృష్టిమమ్భోజసమ్భవస్య,
గన్ధర్వకులవాద్యమానబహువిధాతోద్యనినాదకబళీకృతాశావకాశతయేవ సఙ్కులచలితసేనాసఙ్ఘసఙ్
నిర్జగామ తారాపథే ॥

Indra's umbrella was white, as if covered in pearl dust crushed between the shins of his warriors chasing his horses and elephants. The umbrella shielded him from pollen flying from the Mandara flowers thrown toward him by celestial women. Clusters of pearls hanging from various places on the umbrella looked like Amrita spilling from the Moon, if Rahu decided to merely bite him all around and not swallow him whole. The Devas took in the sight of him, as if the purpose of Brahma creating them as unblinking was served. Music of the Gandharvas sounded in all directions, as did the excited cheers of the packed Deva army. Thus, Indra set out on his starry path.

౧.౨౨

మఞ్జీరైర్నటనార్భటీముఖరితైః స్వర్వారవామభ్రువాం
మన్దస్నిగ్ధరవైశ్చ కిన్నరకరవ్యాపారితైర్మర్దలైః ।
శ్లాఘాశ్లోకశతైశ్చ చారణగణప్రోద్గీయమానైస్తదా
నాదబ్రహ్మమయీవ తత్ర రురుచే నాసీరసీమా హరేః ॥

The anklets of the celestial beauties sounded in the rhythm of their dance. Kinnaras played their deep-sounding drums. Chaaranas sang hundreds of verses in praise of Indra. Thus, the forefront of Indra's army shone with music as if it was Nadabrahmam itself.

అపి చ-

౧.౨౩

అగ్రే పశ్చాదుభయత ఇతి త్యక్తలోకవ్యవస్థే
దిష్ట్యా తస్మిన్నపి పరిణతే సర్వతః సమ్ముఖీనే ।
సభ్రూభఙ్గం నయనవలనం సస్మితం ద్రష్టుకామా
భూయోఽప్యగ్రే సురపరిబృఢాస్తస్య పుఞ్జీబభూవుః ॥

Indra is lucky to have a gaze, from a thousand eyes, that is unlike humans' and helps him see in front of him and behind too. Still, eager to see his smile and his eyebrow movements, the leaders of the Devas gathered in front of him.

గచ్ఛన్నేవ స నభసి, భసితావకుణ్ఠితసర్వాఙ్గసఙ్గలబ్ధపరభాగభాసురాభిరభివ్యాప్య హృదయమధికతయా బహిర్నిర్గమిష్యతః కోపానలస్య జ్వాలాభిరివ పాటలాభిర్జటాభిరభిభవన్తమివ తటిత్వన్తమభినవం శారదామ్భోదం, అపి చ త్రిభువనమునిలోకవైలక్షణ్యబోధిన్యా శాపమూలతపోలాభసమ్భవయా కీర్త్యేవ త్రిపుణ్డ్రరేఖయా పరికర్మితలలాటమణ్డలం, అతిప్రచణ్డనిజతపోఽనలజ్వాలాకలాపపరిప్లోషమలినితైః ప్రతిశాపాక్షరైరివ పారికాఙ్క్షిణాం రుద్రాక్షమణిభిరభివేష్టితం,

As Indra proceeded through the sky, he saw Durvasa, who had ash smeared all over his body. The Jata on his head looked like the flames of anger in his heart, emerging (from his head). It was red and glowing on his white body like lightning on a fresh autumn cloud. The three lines of ash on his forehead adorned him like his fame that his Tapasshakti would grow while giving curses, unlike any other sage. The patterns on his Rudraksha beads looked like the darkened letters of other rishis' counter-curses burnt up by the flames of his Tapas.

సోదరశశాఙ్కసన్దేశహారికాభిస్తారకాభిరివ కర్ణపుటాభ్యర్ణలగ్నాభిః స్ఫటికాక్షగుళికాభిరభిశోభితం, అగృహీతోత్తరాసఙ్గం అఙ్గీకృతకౌపీనమాత్రపరిధానం, ఆస్ఫోటయన్తమనుపదం, అవరున్ధన్తమధ్వని మిలన్తి సిద్ధవధూకులాని, త్రాసయన్తమివ కాతరాన్ తర్జయన్తమివ శునాసీరభటానపి, గర్జన్తమివ, గాయన్తమివ, నృత్యన్తమివ, స్ఖలన్తమివ, హసన్తమివ, హృదయారవిన్దకుహరవిహరదున్మత్తశేఖరభావనానైరన్తర్యాదున్మత్తమివ,

The crystal beads around his ears shone like stars visiting him with a message from his brother Chandra. He wore only a loincloth and he snapped his fingers as he walked, shooing away the Siddha ladies who approached him to salute him. Those of a timid demeanour were frightened and even Indra's soldiers were threatened. He walked, roaring, laughing,

dancing, stumbling and laughing as if mad, due to his unceasing meditation on Siva, who wears an Unmatta flower.

స్వయమప్యవాప్తసమస్తకామతయా కిఞ్చిదప్యనాదృతలోకతన్త్రానువిధానం, త్రిలోచనావతారమప్యత్రి అనసూయాగర్భసమ్భవమప్యత్యన్తకోపనం, అతికఠినతపోవిశేషపరితోషితగౌరీప్రసాదసమాసాదితా కయాపి విద్యాధరకన్యయా ప్రార్థనామాత్రాదేవ శాపభీతయా ప్రణిపత్య సమర్పితాం కామపి కనకారవిన్దమయీమమ్లానమాలికామానయన్తం, ఆపతన్తమగ్రత ఏవ నిరర్గళమభిమన్త్ర్య ముక్తమివ పాశుపతం శరమనతిలఙ్ఘనీయతేజసం దుర్వాససం నామ తాపసమద్రాక్షీత్ ।

Durvasa had no desires and uncaring about the ways of the world. He was the Avatara of Siva and the brother of Chandra, the son of Atri. His mother was gentle Anasuya, but he was angry by nature. He carried a garland, which he had obtained from a Vidyadhari, who in turn had got it as Prasada from Parvati and offered it to Durvasa out of fear of a curse. It was a never-fading garland, made of golden lotuses. Holding this, he with his unsurpassed Tejas advanced unstoppably like a Pashupata Astra.

జానన్నపి తమనిక్రమణీయతేజసం దుర్వాససం, జానన్నపి జగదేవ నిఖిలమపలపితుమన్యథయితుం చ నైపుణ్యం బ్రాహ్మణస్య, జానన్నపి మునికులన్యక్కారపరిణతాం గతిం నహుషస్య, శిష్యోఽపి బృహస్పతేః, శీలితమర్మాపి ధర్మశాస్త్రేషు, పరిచర్యారతోఽపి నిసర్గత ఏవ బ్రాహ్మణానాం, ఆ చతురాననాదా చ కీటపతఙ్గేభ్యస్తుల్యవదేవ ప్రభవన్త్యా భగవత్యా భవితవ్యతాయా విలాసేన త్రిభువనాధిపత్యమదాన్ధీకృతలోచనో ధీమానపి సహస్రలోచనో న తం ప్రత్యవరురోహ, న తరాముపచచార గిరా, న తమాం చ ప్రణనామ ।

Indra knew the greatness of this sage, whose word the universe obeys. He even knew the fate of Nahusha, which came about as a result of insulting a Rishi. He was a disciple of Brihaspati and well-versed in Dharma-shastras. He was normally respectful by nature to Rishis. But Fate, which controls all from Brahma to a small insect, was to have its own play. Indra was drunk on his power as the lord of the three worlds. He should have got down, saluted Durvasa with polite words, and prostrated with Namaskara, but he failed to do these.

అపి చ న కేవలం తమవజజ్ఞే, అపి తు పునరసమ్భావితేనాపి తేన వితీర్యమాణామాదాయ సావజ్ఞమేకేన పాణినా మాలికాం, పశ్యత ఏవ మహర్షేః, అనుపనీయ మకుటతటీమనాఘ్రాయ చాన్తతః స్కన్ధ ఏవ సిన్ధురస్య నివేశయామాస । నివేశితమాత్రా చ సా నిసర్గనిరవగ్రహేణ వేతణ్డేన శుణ్డయాకృష్య నిష్పిపిషే ॥

Not only did Indra insult Durvasa, he accepted the garland casually with just one hand.

As Durvasa watched, he failed to place it on his head and smell its fragrance. Instead, he just placed it on the shoulder of his elephant. The elephant, independent and free-willed, immediately pulled it away with its trunk and trampled it.

౧.౨౪

పశ్యన్ పదాగ్రమృదితాం మహతా గజేన
మాలాం ప్రసాదపరిపాకమయీం మృడాన్యాః ।
హస్తేన హస్తమభిహత్య స నిత్యకోపః
కోపారుణం మునిరధారయదక్షికోణమ్ ॥

Durvasa, ever angry by nature, saw the garland be trampled underfoot by the elephant. The garland had been the fruition of Parvati's grace. He clapped his hands together in anger and his eyes reddened.

౧.౨౫

వీరభద్ర ఇవ క్రుద్ధే వీరమాహేశ్వరే మునౌ ।
ఇతికర్తవ్యతామూఢమిన్ద్రమైక్షన్త దేవతాః ॥

Durvasa, himself an Amsa of Siva, was angry like Virabhadra. The other Devas saw Indra in his state of confusion about what should be done.

౧.౨౬

తదను చ ।
యావత్సాన్త్వయితుం తదన్తికభువం ధావన్తి మన్దీభవ-
త్కాకువ్యాకులగద్గదస్తుతివచోగుమ్ఫా నిలిమ్పాః స్వయమ్ ।
తావద్దేవపతిం శశాప కుటిలక్రూరభ్రమత్తారక-
భ్రూభఙ్గవ్యతిషఙ్గదత్తభువనాతఙ్కో మునిః శాఙ్కరః ॥

The Devas ran towards Durvasa's vicinity, speaking salutations but choked with fear. At the very same moment, Durvasa, who makes the world tremble and whose eyebrows were knitted and eyes crossed, cursed Indra.

౧.౨౭

యేయం త్రైలోక్యరాజ్యశ్రీస్త్వదాలమ్బ్యేన చేష్టతే ।
సైవాద్య త్వదమిత్రాణాం వశమాపద్యతామితి ॥

“The power over the three worlds that lies with you shall leave you today and go to your enemies.” Thus did Durvasa curse Indra.

౧.౨౮

ఆలమ్బ్య దైన్యమసకృత్పదయోర్నిపత్య
సమ్ప్రార్థితో మఘవతా స్తువతా తతోఽయమ్ ।
శాపాన్తమాహ కథయన్నివ లోకరీత్యా
గోవిన్ద ఏవ కుశలాని కరిష్యతీతి ॥

Indra fell at Durvasa’s feet, praised him and begged him for a remedy. Durvasa showed the way to end the curse, in a worldly manner: “Govinda will take care of you.”

tadanu yathAgataM gate durvAsasi, tAvatA vaibhavena vinirgato.apyatarkitopanatatadIyashApasamu
samagreNa maNDalena nirjihAno rAkAshashA Nka iva rAhumukhe patitaH, surapatiH
abhitaH prasAryamANaroShaviShAdamandAkShashabaLakaTAkShasahasraniyamitavyApAramar
akkaNitavINAdivAditraM

Until then, Indra was glorious. But the Rishi’s curse had drained away his enthusiasm. He was like a full moon that emerged only to be swallowed by Rahu. His thousand eyes restricted their movement, showing anger, dejection and embarrassment. The big and small drums fell silent, and the veena and other instruments were not played.

అవసన్నకిన్నరీగానమప్రవృత్తరమ్భాదినృత్తసంరమ్భం అవసితవైతాలికలోకకోలాహలం అప్రసక్తవేత్రిహాహారవం అనాశఙ్కితభటసింహనాదం అస్తఙ్గతాన్యోన్యసఙ్కథం అసమ్భావితపీఠమర్దకవిదూషకాలాపం,

The Kinnaris did not sing and the Apsaras did not dance. The bards’ joyous singing also stopped. Indras’ cane-wielding guards stopped saying their “ha ha” sounds. The soldiers stopped their lion-like roar. Conversations among the people ceased and Indra’s witty jester companions were silent too.

అశ్వహేషితేఽపి సాతఙ్కసాదికులం, అఙ్ఘ్రివిన్యాసశబ్దేఽపి సాపరాధసౌవిదల్లజనం, అపనీతమాతఙ్గఘణ్టావలయం, ఆబద్ధమివ మూకమివ బధిరమివ ముగ్ధమివ ప్రసుప్తమివ

వికలమివ శూన్యమివ విన్యస్తమివ చిత్రఫలకే, నిఖిలమపి విబుధబలమాకర్షన్నేవ కేవలం, ఆగత్య పునర్నగరం, ఆవేద్య వృత్తమిమం గురవే వృత్తాన్తం, అన్తఃపురం ప్రవిశ్య, దురన్తచిన్తానుబన్ధనియన్త్రితః శయనాగార ఏవ జజాగార తాం రజనీమ్ ।

Even the horses' neighing made their riders unhappy. Chamberlains tried to walk quietly and elephant-handlers untied the bells from their elephants. The procession walked like prisoners or mute people, or deaf people, or unconscious people, or sleepwalkers, or handicapped people, or their minds were empty. They proceeded quietly like a painting. Since they walked with no enthusiasm, it looked as though Indra was dragging them. Indra went and told his guru of the incident, then went into his inner chambers. He was restrained by his continuous thoughts. In his bed-chamber, he stayed awake all night.

అథ తదానీమేవ గూఢనిహితచారనివేదితతాపసశాపవృత్తాన్తసమాకర్ణనలబ్ధాన్తరేణ మన్త్రిణా భార్గవేణ సమాదిష్టాః, హృష్టాశ్చ చిరనిరీక్షితరన్ధ్రలాభేన, దర్శయిష్యన్తో దృఢపరిచితాని సమరకౌశలాని, సఫలయిష్యన్తః సాధినాని మహాస్త్రాణి, సముల్లిఖన్తో వైరనిర్యాతనప్రకారాన్ , అపనేష్యన్తశ్చిరనిరూఢమపయశోమాలిన్యం అభినన్దన్తో దుర్వాససం, ఆవేదయన్తః పరస్పరమభ్యగ్రదృష్టాని శుభనిమిత్తాని, వివృణ్వన్తో వీరవాదాన్ విభజన్తః ప్రతిసైన్యాని సైనికానాం,

Meanwhile, hidden Asura spies quickly relayed the news of the curse to Sukra, who ordered the Asuras to make use of this opportunity. The Asuras were eager to show their skills in battle, which they had been practicing. Those with divine weapons would get a chance to use them. They began to imagine how they would drive out their enemies. They wanted to wipe away the bad name that previous defeats had given them. They praised Durvasa. They told each other of good omens they saw and about their bravery and skills. They began to divide up and plan their attack.

అవరున్ధన్తశ్చారజనసఞ్చారం, ఆసూచయన్తో గన్తవ్యపదమాప్తవర్గేషు కేవలం, ఆదిశన్తశ్చ ఘణ్టాపనయనమనేకపానాం, అఙ్గదాసఙ్ఘట్టనమశ్వరసానాం, అనుచ్ఛ్రయణం ధ్వజానాం, అవాదనం వాదిత్రాణాం, అక్ష్వేళనం చ యోధానాం, అభివన్ద్య పురోధసం, అనుమాన్య యోధముఖ్యాన్ , ఆమన్త్ర్య గురుజనం, అనుజ్ఞాప్య మౌహూర్తికాన్ , భావయన్తః ప్రాచీనాన్ మహాసురాన్, పఠన్తశ్చ తేషామేవ వేదాపహరణవసుధానిమజ్జనాదీని ప్రచణ్డాని చరితమఙ్గలాని, ప్రస్థాయ దానవాః,

The Asuras became wary of spies and shared information of their routes only to those close. They ordered the removal of elephants' bells and horses' shoulder plates, to attack quietly.

Their army flags were lowered and their instruments quiet. They were told not to drink and revel. They saluted their priests and took their elders' blessings. They consulted their astrologers and meditated on the aggressive achievements of their predecessors: stealing the Vedas, abducting Bhoomi-devi and more. Thus, they set out.

కతిచిదతిచిరోపరుద్ధకణ్డూలదోర్మణ్డలతయా కాలవిపాకపచేలిమయా శక్తిమత్తయా చ, పర్యవసాయయితుమివ భూధరానఙ్గులిస్ఫోటేన, పరిక్షేప్తుమివ ముఖమారుతేన సప్త సాగరాన్, ఉన్మూలయితుమివ సమూలమేవ పాతాలం, ఉత్క్షేప్తుమివ దూరమన్తరిక్షం,

The Asuras were itching to fight, since they were sure of victory. The time was perfect; victory would be as simple as a snap of the fingers. They felt they could empty the seven seas with a single breath, and uproot the nether-world, and fling the sky far.

వ్యత్యాసయితుమివ విధ్యణ్డమణ్డలం। నిర్వాపయితుమివ చన్ద్రార్కదీపికాం, దగ్ధుమివ దహనమపి। భఙ్క్తుమివ ప్రభఞ్జనమపి, బన్ధుమివ పాశినమపి, హన్తుమివ దుర్దాన్తమన్తకమపి, సన్నహ్యన్త్యా కిఞ్చిదప్యజ్ఞాతకార్యవిశేషతయా మహామాత్రకరచలనమాత్రపరిజ్ఞ
గగన ఏవ నిత్యనివాసేన కదాప్యనాగతాం మన్దాకినీం సమ్భావయితుమాపతతా పత్యేవ వాహినీనాం,

They felt they could upturn the universe, put out the Sun and Moon, burn Agni, break Vayu, tie up Varuna, and kill Yama. The army had warriors who had no idea why they were there, only where they should go, as pointed out by the Mahamatras. The army looked like the ocean rising to the heavens to meet his wife, the celestial river Mandakini.

మహత్యా సేనయా సాకమాగత్య శాఖానగరమమరావత్యాః యుగపదాహన్యమానపటహాదిబహువి
హితభటకోటిసింహనాదకోలాహలేన బోధయామాసురనాశఙ్కితపరిభవాతఙ్కసుఖశయితానమృత
॥

Thus, the Danavas reached the outskirts of Amaravati. Silent until now, they began to create a din by playing the drum and other instruments. The elephants began to trumpet, which added to the roaring of the warriors. The Devas, peacefully sleeping and unsuspecting, were suddenly awoken.

౧.౨౯

క్రుధ్యద్దానవయోధనిర్దయకరవ్యామర్దభీమధ్వన న్నానాతోద్యనినాదకాతరపరిక్రన్దద్దిగన్తద్విపమ్
।

జాతం ప్రాతరతర్కితాగతమహాతఙ్కప్రసఙ్గక్షణ- ప్రక్షుభ్యత్పునరుద్భటామరచమూనీరన్ధ్రమైన్ద్రం పురమ్ ॥

The angry Asura warriors had shaken and frightened the Dig-gajas with the terrible, merciless beating of their drums. An unexpected danger had arrived at Amaravati in the morning. The Deva army then filled out the town, leaving no gaps.

౧.౩౦

సంరున్ధన్తి ద్విషన్తో నగరమితి సమాయాన్తి రుష్టాః పథీతి
ప్రాకారాన్తః ప్రవిష్టా ఇతి చలతి రణో దారుణః సమ్ప్రతీతి ।
జీవగ్రాహం గృహీతః సురపతిరితి చ స్వైరమజ్ఞాతమూలాః
సఙ్ఘే సఙ్ఘే ప్రజానాం నవనవమభవన్ భిన్నభిన్నాః ప్రవాదాః ॥

Wherever people assembled, new rumours began to circulate: that the enemies had surrounded the city, that they had breached the walls and were roaming the streets, that a violent battle had begun, and even that Indra had been captured alive.

తత్క్షణం చ యుగవిగమసమయసమ్భిద్యమానసప్తార్ణవీనినాదశఙ్కావహేన కోలాహలేన నాగరాణావబుధ్య విద్విషామభిషేణనం, అనుల్లఙ్ఘనీయతాపసశాపానుసన్ధానకుణ్ఠీకృతోద్యమోఽపి కణ్ఠీరవ ఇవ కరిలోకబృంహితేన పరిజ్వలితమన్యుః, శతమన్యుః ఉత్థాయ శయనీయాత్,

Indra heard the din made by his citizens and understood that his enemies had arrived. It was like the sound of Pralaya. The thought of the unbreakable curse of the Tapasvi made him a bit hesitant to act, but still he got up from his bed, blazing with anger like a lion hearing elephants trumpeting.

ఉత్ప్రేక్షితసమరసంరమ్భయా శచీదేవ్యా ససమ్భ్రమస్నేహసాధ్వసోద్వేగముపసృత్య స్త్రీస్వభావసులభేన కాతర్యేణ ’మానద, మా కురు సాహసమేవంవిధం, ప్రేష్యన్తాం ప్రేషణీయాః’ ఇత్యభ్యర్థ్యమానోఽపి తామవధూయ,

Shachi, overcome by urgency, fear and love, as women tend to be in such a situation, begged her husband, “O giver of our honour, don’t be rash. Send the appropriate warriors.” But Indra brushed her aside.

పరిజనవధూకరోదస్తవిస్రంసమానసంవ్యానపల్లవః, సంరమ్భశిథిలపదక్రమః సమాగమ్య చకితసముద్బుద్ధదౌవారికజనోద్ఘాట్యమానకవాటికామూలపుఞ్జీభవదనుక్షణాయాతచారవృత్తాన్తసమ

Indra's upper garment began to fall, and his maids quickly gathered it. His gait was hurried and unsteady. He reached the entrance of the inner chamber, where the dwarves and hunchbacks who guarded the chambers had gathered in the verandah. Spies were relaying the news to them. The doorkeepers sprung up to open the door for him.

అనాదృత్య కిఙ్కరకరావలమ్బనం, అనాలోక్య నిహితామప్యగ్రతో మణిపాదుకాం, అనాదిశ్య సైనికాగమనం, అనాకాఙ్క్ష్య వైనీతకానయనం, అఙ్ఘ్రిభ్యామేవ పరిక్రామన్ ,

Indra ignored the attendants who normally gave him his gem-studded slippers, and did not order his bodyguards, or call for his palanquin. He only walked barefoot.

అనాకర్ణయన్నివృత్తివిజ్ఞాపనాన్యధ్వని మిళతాం సైనికానాం, ఆకుఞ్చితాభ్యాం భ్రూలతాభ్యామాకమ్పితేన చ ముఖేన కేవలమాకర్ణయన్వచనాని చారాణాం,

His bodyguards met him on the way and begged him not to go fight, but he ignored them. His creeper-like eyebrows were knitted and his face quivered with anger. The only people he listened to were his spies.

అతిసమ్భ్రమోపసృత్వరమనివర్త్యసమరసంరమ్భమగ్రత ఏవ చలన్తమాత్మజం జయన్తమవరుధ్య శపథశతైరన్తఃపురరక్షణాయ నివేశయన్నాలయద్వారి, నిఃసరన్నపి బహిస్తతోఽప్యతిత్వరితమాలయబాహ్యకక్ష్యాసమానీతామాబధ్య కక్ష్యాం, ఆద్యవీథీముఖోపనీతామ
దమ్భోళిం, అర్ధపథోపనీతమవముచ్య వారవాణం, అధిగోపురసదేశమానీయమానమారుహ్య మాతలిసనాథం రథం,

Indra called his son Jayanta, who was speedily walking ahead with an eagerness to fight, and instructed him to stay inside. It took a hundred oaths to convince him to protect the inner chambers. Indra then went out of the palace to the space outside, where he wore his armour and was handed his Vajrayudha. He climbed into the chariot driven by Matali.

అతిలఙ్ఘ్య సఙ్కులచలదమరభటసఙ్ఘసఙ్కటం దుర్గమం గోపురద్వారం, అతిక్రమ్య నిజమపి నాసీరం అవగాహమానో దానవచమూం, అలఙ్ఘనీయవచనైరహమ్ప్రథమికాప్రతిజ్ఞాతవిజయైర్దిక్పతిభి
చన్ద్రోదయారమ్భసముజ్జృమ్భితసాగర ఇవ వేలానియన్త్రితః, క్షణాదుద్గ్రీవికాభిలక్ష్యమాణదుర్నిగ్రహ
శరీరేణ కేవలమవాతిష్ఠత సేనాముఖే ॥

He crossed the crowds of Devas at the Gopura of his palace, then his army front, and plunged into the Asura army. The other seven Dik-palakas, whose words are never disregarded, wanted to go before him, and restrained him like the seashore restrains a sea in high tide during moonrise. His neck was turned up in determination.

౧.౩౧

భీమం భీమేన తస్యాథ సైన్యం సైన్యేన విద్విషామ్ ।
సమగచ్ఛత కల్పాన్తే సాగరేణేవ సాగరః ॥

The two fierce armies met like two oceans during Pralaya.

కిఞ్చ-

౧.౩౨

యావజ్జ్యావలయావలీఢశిఖరక్రూరప్రకారధ్వన-
చ్చాపవ్యాపృతపాణిభిః స్థపుటితం నాసీరమాసీద్భటైః ।
తావద్దేవపతిః క్వ దానవపతిః క్వేతి ప్రవృత్తైః క్రుధా
సేనారక్షిభిరేవ తత్ర మహతే యుద్ధాయ బద్ధా మతిః ॥

The warriors strung their bows; as the string met the bow-tip, an ominous sound rang out. The commanders asked in anger, where is Indra and where is the leader of the Asuras?

తదను శునాసీర ఏవ స్వనాసీరముపేయుషి, చిరభుక్తభర్తృపిణ్డానృణ్యసమ్పాదనావసరలాభసమ్భావి
తృణీకృత్య జీవితాని విమతబలానీవ, విధూయ సమరభయం వికోశానీవ శస్త్రాస్త్రమణ్డలాని,

As Indra reached the front, his soldiers realised this is their opportunity to repay their debt to him, as they had been fed by him for long. Their life was now worth very little to them as they were ready to sacrifice themselves for him. They also thought little of the Asuras' abilities. Shaking their ordinary and divine weapons, they also shook off their fear.

విస్మృత్య భర్తృవిమాననాః కాదాచిత్కీః పుత్రదారపరిభవానివ, మనాగప్యనపేక్ష్య జయశ్రియమనుపతన్తీమివ మిత్రవరూథినీం హోష్యన్తః శరానలార్చిషి శరీరాణి, చేష్యన్తః శరదిన్దుసున్దరాణి యశఃకన్దళాని, మహిషానివ మతఙ్గజాన్ , సారమేయానివ సైన్ధవాన్ , పాంసుకణానివ పదాతిగణాన్ , మశకానివ మహారథికాన్ ,

They had forgotten any time when Indra may have insulted them, like the words of family. They even disregarded Victory, as one would carry on fighting when an allied army arrives (without stopping to welcome them). They were willing to burn in the flames of war, to collect the flowers of eternal fame. The opposing elephants looked like bulls, the horses like dogs, the foot-soldiers like a cloud of dust and the chariots like mosquitoes.

కుసుమవిహారానివ కున్తతోమరముద్గరప్రహారాన్ , పటవాసవృష్టిమివ బాణవృష్టిమపి మన్యమానాః, హన్యమానా అపి హర్షాట్టహాసముఖరాః, నఖరాయుధా ఇవ హరిణార్భకేషు, నాగాన్తకా ఇవ రాజిలేషు, దన్తావళా ఇవ కదళీవనేషు, దావానలా ఇవ జీర్ణ శాల్మలీగుల్మేషు,

The blows landed by the Asuras' clubs felt like the play of flowers, and the shower of arrows like fragrant powder. Those that fell dead let out loud joyous laughs. They proceeded fearlessly like lions among young deer, or Garuda among snakes, elephants in a banana grove, or forest fires in a dry clump of Shalmali (silk-cotton) trees.

నిఃశఙ్కమవగాహమానా దానవేషు, ప్రహరన్తః పరశ్వధైః, కృన్తన్తః కున్తైః, నిపాతయన్తః కృపాణికాభిః, అభిఘ్నన్తః శతఘ్నీభిః, ఖణ్డయన్తో భిణ్డిపాలైః, అవకిరన్తః శరజాలైః, అపవిధ్యన్తః శక్తిశూలైః, క్షిణ్వన్తః క్షేపణికాభిః, అవబధ్నన్తః పాశైః, అభిమృద్నన్తః పరిఘైః, ఆకర్షన్తో లాఙ్గలైః, ఆవిధ్యన్తో ముసలైః,

Fearlessly chopping with axes, throwing spears and stabbing with daggers. They dispersed the crowds with arrows, catapults, clubs and ploughs.

అపహరన్తో జయధ్వజాన్, అవభిన్దన్తో వారవాణాన్ , విచ్ఛిన్దన్తో ధనుర్గుణాన్ , విస్రంసయన్తః సారథీన్ , ప్రవర్తయన్తో రక్తవాహినీః, పరితోషయన్తః కటపూతనాః, లిమ్పన్తః శరీరాణి రక్తధారాభిః, ఆవేష్టయన్తః కరేష్వాన్త్రమాలికాః,

They uprooted the Asuras' flags, pierced their armours, snapped their bow-strings and killed their charioteers. A river of blood flowed. Ghostly spirits enjoyed the spoils of war. Bodies were covered in blood and their intestines spilled out around their hands.

పరిక్రామన్తో ముణ్డమణ్డలేషు, పరిస్ఖలన్తః కబన్ధేషు, అపశ్యన్తః పుత్రానపి రణే హతాన్ , అతృప్యన్తో యూథంయూథమపి నిపాత్య ప్రతిభటాన్ , అప్రతిభటా విబుధఘటాః సాఫల్యమనైషురక్షిసాహస్రమమరపతేః ।

The warriors roamed among headless bodies and severed heads. They were unstoppable. Indra's thousand eyes were gladdened.

ఆదిశ్య చ తతః శతమన్యురన్తకమగ్రతః సేనాముఖే, పార్శ్వయోరమ్య పవనపావకౌ, పృష్ఠతః స్వస్య పుణ్యజనేశ్వరం, అన్తిక ఏవ ధనదమాహవశూరాన్ సభాజయితుం,

Indra ordered Yama to lead the army and Vayu and Agni to flank him. Behind him, Nirti. Kubera was told to reward the heroes.

అధ్వని శిబిరే చ విద్విషామపామ్పతిం, ఆయుధక్షతాన్ భిషజయితుమాశ్వినేయౌ, నిశీథయోధినీనాం వైరివరూథినీనాం నిశైవ మా భూదితి సన్తతవాసరభావాయ

సహస్రభానుమప్యభితః ప్రకాశితుం, ప్రతీక్షమాణోఽపి జయశ్రియం, పరిశఙ్కమానశ్చేతసి తాపసశాపవిపాకమాకస్మికం, కిమప్యళీకనభోవిభాగసీమాధిపత్యలక్షణాం లక్ష్మీముద్దిశ్య కలహాయమానయోరమరాసురవాహిన్యోరజ్ఞానవిజృమ్భితోపాలమ్భసమ్భవమట్టహాసమివ పరమేష్ఠినో ఘనస్తనితమనభ్ర ఏవ దారుణమశ◌ృణోత్ ।

Varuna was to flood the enemy camp, the Ashvini twins were to treat the injured. Surya was told to shine continuously for an eternal daytime as Asura powers grow at night. Indra was confident of victory, but a fear rankled that the curse may suddenly take effect. He was surprised by a clap of thunder that took place in the cloudless sky. It sounded like Brahma laughing, in disapproval, over the Devas and Asuras quarrelling foolishly over Svarga that has no boundaries anyway.

ప్రహితోఽపి సేనాముఖే పవనః పదే పదే యదావేద్యమావేదయితుమావవృతే తదేవ తస్య ప్రతికూలపవనలక్షణం దుర్నిమిత్తం పరిణేమే అస్రంసత చ కరాదస్య దమ్భోళిః, తదప్యాయుధవిస్రంసనమశనిపతనం చేతి ద్వేధా బభూవ దుశ్శకునమ్ ॥

Whenever Vayu turned to convey some information, he was met with a gust of wind against him. Indra dropped a weapon; this and the thunder were two bad omens that worried him.

౧.౩౩

అత్రాన్తరే రణహతోభయసైన్యయోధ
నిర్భిన్నమణ్డలతయా తపనః సమన్తాత్ ।
ఉద్దామదానవధనుర్గలదుత్ప్రబన్ధ
నారాచదారితతయా చ శనైస్తిరోఽభూత్ ॥

The Sun disappeared. It was as if he was punctured by all the fallen warriors rising to heaven (entering Surya Mandalam as per Shastras). Or, the flying arrows from the relentless Asuras deflated him.

౧.౩౪

అతిప్రబన్ధాదిషుజాలవృష్టే రపక్రమాచ్చ ద్యుమణేరకాణ్డే ।
ఆసీత్తమిస్రా జయదా రిపూణాం పచేలిమా భాగ్యపరమ్పరేవ ॥

A shower of arrows covered the battlefield like a canopy and a darkness enveloped the battlefield with the sun’s untimely disappearance. It handed victory to the Asuras, like their good fortunes coming to fruition.

తత్క్షణం చ పునరనుక్షణోపచీయమానమమరబలం, అపక్షీయమాణమాత్మబలం చ నిరీక్షితుమప్యతితిక్షవః, తరక్షవ ఇవ బుభుక్షితాః, దన్దశూకా ఇవ దణ్డఘట్టితాః, బలిబాణశమ్బరజమ్భనముచివిరోచనముఖా మహాసురాః సరభసమవముచ్య వారవాణం, అవబధ్య గోధాఙ్గులిత్రాణం,

The power of the impatient Asuras was growing. They were like hungry lions, or snakes struck with a stick. Bali, Bana and other Asuras wore armours and finger-guards.

అపినహ్య నిషఙ్గమక్షయశరపూరితోత్సఙ్గం, అధిరుహ్య శతాఙ్గమాయోజితఖరతురఙ్గం, ఆబధ్య నిటిలేషు భ్రుకుటీవిభఙ్గం, ఆసేవ్య వీరపాణం, ఆలమ్బ్య సంశప్తకవ్రతం, అనుజ్ఞాప్య పరస్పరం, ఆపూరయన్తో దిఙ్ముఖాని గుణధ్వనిభిః, అవభ్రంశయన్తో గగనతలాదుడూన్యట్టహాసైః,

They filled up their endless quivers and climbed their chariots, pulled by mules. Their foreheads were curved with frowns. They drank drinks of heroism, took do-or-die vows, twanged their bow-strings and laughed loud enough to make stars slip from the skies.

విసంజ్ఞయన్తః ఖడ్గవిచ్ఛురణేన వీక్షితుమాగతాని సిద్ధచారణమణ్డలాని, విస్మాపయన్తః సమరసంరమ్భేణైవ కర్మన్దినమపి కలహానన్దినం, ఉత్సారయన్తః పాదాతమూరువేగేన, పరిచూర్ణయన్తో రథాన్ పరిఘాభిఘాతైః, విద్రావయన్తో హయాన్ కరతాళికాభిః, విఘూర్ణయన్తో మతఙ్గజానఙ్గులీయన్త్రణేన, సంవర్తమారుతావర్తితసాగరగర్తదుర్దర్శవక్త్రవివరోల్లసల్లేలిహ
ధ్వస్తచేతనమాసాద్య సేనాముఖే నివిష్టమన్తకం, అపహృత్య తదీయమేవ కాలదణ్డమమోఘం అభిహత్య తేనైవ తం, ఆదిమం జయమాపేదిరే ॥

They made unconscious the Siddhas and Charanas who came to see the battle, with the sweep of their swords, they amazed Narada the wandering mendicant. The Asuras, powered by the strength of their thighs, ran through the Deva army, powdering the chariots and sending their horses and elephants flying. Their mouths looked like the chasm in the ocean caused by primordial winds. Looking at their tongues, fear immobilized Yama and the Asuras beat him with his own stick. They had won the first round of war.

౧.౩౫

కాలదణ్డహతస్యాస్య కణ్ఠే ప్రాణా జఘూర్ణిరే ।
అన్తకం యద్ధతం నేతుమన్తకోఽన్యో న విద్యతే ॥

The pranas swirled around in Yama's throat - there was no other Antaka to take his life.

పార్శ్వతస్తస్య పరే కేచిదతిచిరోపరోధసంవర్ధితప్రతిఘానల- వ్యతికరవిశేషభీషణజ్వాలాకలాపదురాప పరివృత్య జాతవేదసం, ప్రశమయ్య పరుషహుఙ్కారభయఙ్కరైర్ముఖమారుతైరస్య దుఃసహం జ్యోతిః, అపకృష్య వాహనం మేషమగ్రచరణగ్రాహం, ఆహృత్య శక్తిమపి బలాదస్య హస్తతలాత్ , 'అరే రే లబ్ధోఽయమన్నహరః క్రతుభుజాం హవ్యవాహో నామ నిర్జరాపశదః , తదద్య నిర్వాపయతైనముదకుమ్భైః, నిక్షిపతైనమాపూపికానాం వశే మహానసేషు, మైవం మైవముద్బోధయతైనముచితైర్ముఖమారుతైః, హస్తే కురుత చైనమద్యైవ దగ్ధుమమరావతీం, పరిత్యజత రే రే బాలి శా బాడవోఽయం శిఖాం ప్రదర్శయతి' ఇతి పరిహసన్తః పరిక్షిపన్తస్తర్జయన్తస్తాడయన్తశ్చ పలాయయామాసురసురభటాః ।

Agni's fire was burning terribly, in anger he had suppressed for long. Still, the Asuras surrounded him. They blew at him "Hm!" trying to extinguish him. They took away his vehicle and "shakti" weapon, saying "Hey, this is that lowly God who brings the Devas food (during sacrifices). Send him off to the cooks." Others replied "No, we need him to set fire to Amaravati. We should keep him burning." They mocked him saying "Watch out, he is showing his shikha (flame/tuft)." Thus they made him flee.

తతః సమిత్యాహితమసురభటైస్తదత్యాహితమాలక్ష్య సఖ్యురాశుశుక్షణేః, క్షణేన సజ్జీభూయ భూయసా వేగేన సవ్యాపసవ్యాని సఞ్చరన్మణ్డలాని, చణ్డలాఘవోత్క్షిప్తతరుకాణ్డషణ్డమాపి అతిసమ్భ్రమభ్రమితపాంసుమాంసలతృణపూలసఙ్ఘసఙ్గతకఙ్కగృధ్రవాయసాదివిహఙ్గమం, అతివిశఙ్కటశఙ్కరశిరో ఘటితవికటజటాజూటసఙ్కటభ్రమదభ్రసరిజ్జలనిర్ఝరఝుళఝుళఘోషభీషణ ఆలమ్బ్య యుగవిగమోచితం రూపం, ఆపతన్నసురబలే, విఘూర్ణయన్ జీర్ణపర్ణమివ దిక్షు విదిక్షు చాశ్వీయం,

Seeing the state of his friend Agni, Vayu came there at great speed. He swirled around, left and right. He sent tree trunks and rocks flying up, in a terrifying dance. Scavenging birds and grass were sent spinning. The loud sound was like the Ganga's waterfall among Siva's uneven locks. Horses swirled in the air like dry leaves, in all directions.

అవచూర్ణయన్ రథషణ్డమారణ్యభివ తరుకాణ్డం అవకిరన్నుపలఖణ్డానివ మదోచ్చణ్డానపి వేతణ్డాన్ , అన్ధీకుర్వన్ పదాతిజాతం, అవరున్ధన్ సేనాపతీన్ , పరావర్తయన్నస్త్రశస్త్రాణి, ప్రభఞ్జయన్నఞ్జసైవ జయధ్వజాన్ , పరిస్ఖలయన్మహాసురానపి, సంవర్త ఇవ మారుతః సమరసీమని సర్వతోఽప్యక్రమేణ పరాచక్రమే ।

Big groups of chariots were reduced to powder. Elephants were thrown about like small stones. The dust blinded the soldiers. Vayu had stopped the commanders from advancing and was turning them back. His force was breaking their flags and knocking them down.

He showed his limitless greatness.

యావదిత్థమస్పన్దత గన్ధవాహః తావదావర్తితలోచనో విరోచనః, ప్రకటితసమరాడమ్బరః శమ్బరః। సావష్టమ్భో జమ్భః, సమరమదోల్బణో బాణః, సఙ్గ్రామైకరుచిర్నముచిః, అతివలీ చ బలిః, ఆలక్ష్య వక్త్రాణి పరస్పరం, ఈషదివ స్మయమానాః, విస్మయమానాః పరాక్రమే విబుధానామిదమూచిరే । హన్త కథమమరా అపి పరాక్రమన్తే, తేషు చ దూతోచితసఞ్చారమన్థరః శ్వా మాతరిశ్వా ॥

The Asuras looked at one another - Virochana rolled his eyes, Shambara who roared in war-noises, and Jambha and Bana who were exceptionally proud of their abilities, Namuchi interested only in war and Bali the powerful: all marvelled, “How do these weaklings of Devas show such strength, especially the mere messenger, the slow-moving Vayu?”

౧.౩౬

సంరున్ధతే నిభృతమన్తరపి ద్విజా య
మన్నం యమాహురపి కీటసరీసృపాణామ్ ।
యో జాయతే శిథిలశూర్పపరిభ్రమైర
ప్యోజాయతే కథమసావపి గన్ధయాహః ॥

“Even Dvijas can contain him within their bodies (as Pranayama). He is the food for insects and snakes. He is born from winnowing fans. How come he acts like a powerful warrior?”

అథవా నైతావదస్మిన్నభినివేష్టవ్యమస్మాభిః । అనుకూల ఏవ ఖల్వయమస్మాకమాశుగానలజ్వాలాస
సర్వథాపి ॥

“We should not be bent on subduing him. He can be very useful to us, in fanning the fires on our arrows.”

౧.౩౭

యశ్చేష్టతేఽవకాశేషు యే చాప్యేనం సమాశ్రితాః ।
నిరున్ధీమహి తాన్ సర్వాన్నిరన్ధ్రే శరపఞ్జరే ॥

“Those who come to the aid of Vayu, the one who enters any gap, will be imprisoned in an air-tight prison of arrows”

౧.౩౮

ఇతి కతిపయే దైత్యా వాత్యానిబర్హణకౌతుకా
ద్ధనురనుగుణం యావజ్జ్యావల్లిభిః సహ యుఞ్జతే ।
ప్రసభమభితస్తావత్సావజ్ఞదైత్యభటోజ్ఝితా
దిశి దిశి జగత్ప్రాణప్రాణచ్ఛిదో న్యపతఞ్ఛరాః ॥

Saying this, the Asuras strung their bows and released arrows along with insults. They shot arrows from all directions, trying to end Vayu's life.

౧.౩౯

వాయ్వర్కశక్రవరుణానలదైవతాన్యప్యస్త్రాణి నిర్జరవరైరభిమన్త్రితాని ।
ఈశామ్బుభూవురసురేషు న శాసనాని రాజ్యచ్యుతస్య నృపతేరివ నాగరేషు ॥

The Deva soldiers chanted the mantras of their divine weapons and sent them. These weapons were presided by Vayu, Agni and others. Since the Gods themselves were subdued, the mantras were futile like the orders of a king who has lost his throne.

౧.౪౦

దనుజభుజవికృష్టకోదణ్డదణ్డోపసమ్పాతుక
జ్వలదనలదురాపనారాచధారాసమీరాహతాః ।
యుగవిగమసముచ్చలచ్చణ్డచణ్డీశభూషోరగ
ప్రతిభయముఖవాతజాతాం దశాముఞ్జగుర్నిర్జరాః ॥

Feeling the whizzing of the Asuras' unstoppable feathered flaming arrows, from their well-pulled bows, the Devas felt they would prefer the fiery breath of Siva's poisonous snakes, while Siva dances to bring on Pralaya.

ప్రచణ్డే చ వలతి పవమానే, తూలవదుత్సార్యమాణేషు దూరత ఏవ వారిధరేషు, సాగరానపి శోషయతస్తస్య సనీడమాగన్తుమనీహమానేషు చ యాదోగణేషు, స్వాత్మైకశేషతయా భగ్నచేతాః ప్రచేతాః, ప్రాకృతలోక సాధారణస్తటస్థ ఏవ బహిరవతస్థే ।

While this terrible wind was blowing, clouds were being scattered like cotton, and the oceans began to dry up. The sea-monsters deserted Varuna, even his crocodile vehicle. He was stranded on a shore like an indifferent person.

అపి చ రిపుచమూసమూహసముత్సృజ్యమానశరవర్షధర్షితేషు వర్మసు, భిద్యమానేషు చర్మసు, కర్మదేవాః 'కస్మాదయమస్మాకమాకస్మికో బుద్ధివిపర్యయః, కస్మై వయమసురైర్యుధ్యామహే, కస్య హేతోర్వధ్యామహే, బుధ్యామహే న హేతుమస్మిన్నాయాసే, కే నో దేవాః కే చ నో దానవాః, సమ్భృత్య తపాంసి దుశ్చరాణి సమ్ప్రాప్తా వయమమరపదం, కేన శక్యా నిగ్రహీతుం, కేన శక్యా అనుగ్రహీతుం, అధిష్ఠాస్యతి యః స్వర్గం, అతిథయస్తస్య వయం భవామ' ఇతి కృతనిశ్చయాః సమ్మన్త్ర్య పరస్పరం సఙ్ఘశోఽపచక్రముః సమన్తతోఽపి సమరముఖాత్ ।

The Karmadevas (those who attained Deva status by Punya) had their armours and shields pierced by enemy arrows. They began to wonder "For whose sake are we fighting the Asuras and dying? Who are Devas or Danavas to us? We have come here after performing great Tapas. Who can help or hurt us? We are only the guests of whoever rules over Svarga." Consulting each other, they walked away from the battlefield as a group.

అథ యే కేచిదాహవమఖే హుతశరీరా దనుజవీరా దేవ భావమాపద్య దివమారూఢా గూఢాభిసన్ధయస్తే కిల సహృదయా ఇవ కఞ్చిత్కాలమహృదయా ఏవ పరిక్రమ్య, పరిజ్ఞాతమర్మాణః సర్వతో నిర్వాపయామాసురతర్కితా ఏవ గీర్వాణబలమ్ ।

The Asuras who gave up their bodies in the flames of battle were reborn as Devas. But they didn't forget their past life. They learnt the Devas' inside information and heartlessly betrayed them into retreating.

అపసరతః కర్మదేవాన్ , అభిఘ్నతో దైత్యదేవాన్ , ఆపతతః శరానాశీవిషానివ దృష్టివిషాన్ , ఉత్సర్పతో విశృఙ్ఖలమసురభటానుల్లఙ్ఘితవేలానివ కల్లోలాన్మహోదధేః, అప్రభవతః సేనాపతీన్ , అప్రతిపత్తిమూఢమపి పశ్యన్తః స్వామినం, అపశ్యన్తస్త్రాతారం, అవశా దేవమునిశాపతేజసా ప్రవిశ్య హృదయాని ప్రక్షోభ్యమాణాః, స్తబ్ధా ఇవ,

The Karmadevas were fleeing and the Daitya-Devas were betraying the Devas. On top of this, snake-like arrows were nearing the Devas, and the Asura army marched on unfettered. The generals were powerless and the leader was confused. The Devas saw all this and no one coming to save them. The power of the curse left them shaken and petrified.

ముగ్ధా ఇవ, దగ్ధా ఇవ విషానలైః, దిగ్ధా ఇవ మోహనచూర్ణైః, లుబ్ధాః పరం జీవితేషు, లబ్ధామపి జయశ్రియం చిరాదీషద్వివేకసునియన్త్రణేన క్షణికదుర్మన్త్రణేన వినాశయన్తః, పశ్యన్తోఽప్యచక్షుషః, శృణ్వన్తోఽపి బధిరాః, జానన్తోఽపి జడాః, పరిగృహీతా ఇవ దుర్యశసా, పరిష్వక్తా ఇవ భాగ్యవిపర్యయేన, విస్మృత్య

కులశీలాని, విసృజ్య నిఃశేషమపత్రపాం, అవరోప్య నిషఙ్గం, ఆవేశయన్తః పృష్ఠతో బుద్ధిం, అవముచ్య జయాయుధాని, ఆదదానా భిక్షాకపాలాని పాణిభిః, ఆసర్గాదా చ మహాప్రళయాదధ్వరహవిర్భిరేవ ద్విజన్మనామవిశ్రాన్తపరిపుష్టతయేవ, ప్రాప్తే సమరే సాయుధాశ్చ, సవాహనాశ్చ సైకతా ఇవ సేతవః, సర్వతోఽపి విజఘటిరే విబుధభటాః ॥

The Devas were fainting, as if burnt by poisonous fumes, as if smeared with spell-casting powder, desperate to survive. A moment of poor judgement had snatched victory from them. They did not register anything they saw or heard. Forgetting all shame and family honour, they could only think of putting down their weapons and retreating, to be fed by some good Brahmins. They had arrived at the battlefield with weapons and vehicles, but now collapsed like a sand structure.

౧.౪౧

ధావద్దైవతయోధయూథపదవీసంరోధకౌతూహల-
క్రామడ్డామరఘోరవైరిపరిషన్నాసీరసీమోద్భవైః ।
భేరీభాఙ్కరణైరమర్త్యనగరీసంవర్తమౌహూర్తికైః
సమ్భ్రాన్తాః ప్రతిపేదిరే యుధి నివృత్తాశా దిగీశా దిశః ॥

The Dik-palakas returned to their respective directions, their hopes dashed. The loud drums of the joyful Asuras' front-line seemed like the death-knell for Amaravati, and struck fear into their hearts.

౧.౪౨

వల్మీకేష్వహయో వసన్తి మునయో ఘోరాః సమీరాశనాః
కాన్తారేషు చ కన్దరేషు లవణే సిన్ధౌ క్వ వాతస్థితిః ।
ఆక్రాన్తే భువనే పరైస్తృణమపి స్ప్రష్టుం న శక్యం మయా
కిం కర్తవ్యమితి వ్యలీయత జవాద్దైత్యాశుగేష్వాశుగః ॥

"In anthills, there are snakes. In forests and caves, there are sages. Not the oceans, not even a blade of grass I can call mine." Hopeless, Vayu hid amongst the flying arrows.

అనన్తరమిత్థమతర్కితమనిమిత్తమపధ్వంసమానమసురబలమభితోఽపి విప్రకీర్ణమివ భువి నిపత్య గగనతలం పరివహదివ భిన్నమర్యాదమర్ణవస్రోతః, శతశః పరీక్షితమపి సౌహార్దే సహస్రశ గృహీతజయమపి సమరసమ్మర్దే, కదాప్యశిక్షితాయుధగ్రహమివ

అనాకర్ణితసఙ్గ్రామసఙ్కథమివ, వాయసయూథమివ, వానరానీకమివ, కేరళసైన్యమివ, గ్రామపాలకజాలమివ, కరతాలికామాత్రకాతరమమర్త్య బలమప్యాలోకయన్ , దశభిః శతైరక్ష్ణాం వాసవః స్వయమేవమాలోచయామాస ।

The powerful Asura army fell on the Devas like the sky falling onto Earth and shattering it, or the sea breaching its boundaries and flooding a city. The Devas had known victory in thousands of battles, but now ran as if they had never learnt to wield their weapons, or heard the stories of war. They scattered like monkeys, or like Kerala armies (who are liable to turn on their own leader), or a pack of dogs shooed away by claps. Seeing this, with his thousand eyes, Indra began to reflect.

అహో దుర్వాససో బ్రాహ్మణ్యం, అహో నిగమాగమప్రామాణ్యం, అహో పాశుపతేషు మాహాత్మ్యం, అహో దుర్నిమిత్తేషు యాథార్థ్యం, అహో కర్మపరిణతేః ప్రాబల్యం, అహో దేహిషు శ్రియశ్చాఞ్చల్యం, అహో పురుషాకారస్య వైఫల్యం, అహో పరమేష్ఠినః కౌశల్యం, ఆహవో నామ కియానయం, అసురా నామ కియన్త ఇమే, కీదృశాః పలాయన్తే, కీదృశాః పరాక్రమన్తే, కిం బన్ధుభిః, కిం సచివైః, కిం బలేన, కిం ధనేన కిమనేన దమ్భోళినా, కిమన్తతోఽపి మయా, కథం దృశ్యా దారాః కథం దృశ్యాః పౌరాః, కిమతో నిహతేన జీవితేన, కిం కరిష్యతి విపరీతో విధిరితోఽపి, న చికీర్షామి సౌవర్గమాధిపత్యం, జిహీర్షామి దానవానామౌద్ధత్యం, యావదీదృశోఽహం న కస్యచిద్దృష్టిగోచరే పతేయం తావదస్మిన్నేవ సమరే తనుం త్యజామీతి సన్నహ్య పురశ్చరన్ శచీపతిరశృణోదన్తరిక్షగాం వాణీమ్ ॥

“What a great Brahma-tejas Durvasa has! O the truth of the Vedas and Agamas! O the great power of Siva-bhaktas! How true the bad omens were! How powerful the rule of Karma is! How unsteady the presence of Lakshmi among living creatures and how fruitless life is! How deft is Brahma! What is this battle? How few Asuras and how my Devas have scattered! What is the use of my advisors, my strength, my wealth, my Vajrayudha? What use am I? How can I look my wife in the eye? How can I face my citizens? What is the use of this lifeless life? How much worse could it get? I do not want to lead the Devas any more, or fight the Asuras. Now, unseen as I am, I want to give up my life.” Thinking thus, Indra went towards the enemy forces. Then he heard a heavenly voice.

౧.౪౩

అహో తే శక్ర ధీమాన్ద్యమగ్రే భావ్యం కిలాన్యథా ।
అన్తర్ధేహి రణాదస్మాదన్తర్ధేహి చ మద్గిరమ్ ॥

"Hey Shakra (Indra), how stupid you are. What else could have resulted (from the curse)? Take my words to heart. Go somewhere and hide," said Brahma.

౧.౪౪

ఇత్యాకాశగిరా శక్రో మత్యా చ క్రూరయా స్వయా ।
యావద్దోలాయతే తావదాగత్యాబోధయద్గురుః ॥

Indra was still wavering between Brahma's words and his own death-wish. Right then, his guru Brihaspati awakened him.

హన్త కథమేతదమరపతే ధీమతోఽపి తే దుర్వ్యవసితమ్ । అవిదితం న తే వేదితవ్యం, అవశేషితం వా గురూణాముపాసనం, కిం న జానాసి భవితవ్యతాం, కిం వాభిమన్యసే జయశ్రియో నైయత్యమ్ । నను శ్రూయత ఏవ పురాణేషు భవతా, యత్కిల మాలిసుమాలిసఙ్గరే మహతి పరివర్తమానే పరాచీనే పతగపతౌ భగవతాపి పరావవృతే । అన్ధకేన కిలేదమధిష్ఠితం త్రైలోక్యమ్ । విధ్యణ్డాన్యేవ కియన్తి విజితాని తారకేణ ।

"Alas, Indra, what an evil endeavour! You were an able student. You learnt everything worth knowing and completed all I asked of you. Don't you know what is to come? Did you imagine that Victory would be permanently yours? The Puranas teach that when Mali and Sumali were fighting, Garuda came but turned away in fear, carrying Vishnu with him, (but Vishnu returned to slay them). When the three worlds were occupied by Andhakasura, Siva defeated him. Taraka and his brothers occupied all of Brahma's creations (but were killed by Kartikeya)."

తదలమనుస్మర శాపాన్తవచనమత్ర్యాశ్రమస్య మునేః । భవేయురపి కదాచిదన్యథా భాషితాని మహేశ్వరస్య, న తు జాతు మాహేశ్వరాణామ్ । యత్పురోదితం గోవిన్ద ఏవ కుశలాని కరిష్యతీతి మహర్షిణా, తదనూదితమగ్రే భవితవ్యమన్యథేత్యధునా పరమేష్ఠినా । తదేహి కఞ్చిత్కాలమన్తర్హితా ఏవ క్వచిదావసామ ఇత్యనుశిష్య శిష్యమన్తర్ధాప్య స్వయోగమాయయా తిరోదధే స్వయమపి దేశికో దేవతానామ్ ॥

"Recall Durvasa's words at the end of his curse. Sometimes even Gods' words do not unfold as expected. But this is not the case with Sivabhaktas. Durvasa said after his curse that Govinda will ensure your welfare and this is Brahma's promise too. Come with me and let us reside somewhere hidden." Thus advising his disciple, the Guru of the Devas made Indra invisible and himself vanished, using his powers.

౧.౪౫

విద్రాణే వరుణే గతే హుతవహే వైవస్వతే మూచ్ఛితే సద్యో లోచనగోచరాదపగతే సఙ్క్రన్దనస్యన్దనే । సంవర్తవ్యతిషక్తసప్తజలధిస్రోతఃప్రభూతధ్వనిస్ఫారః కోఽపి బభూవ దానవబలే హర్షాట్టహాసధ్వనిః ॥

With Varuna and Agni having fled, Yama lying motionless, everyone saw Indra suddenly disappear too. The Asuras' loud, indescribable laughter engulfed the world like the oceans during Pralaya.

౧.౪౬

చకితపలాయితస్ఖలితమూచ్ఛితనిష్పతిత
క్షతవిబుధానుధావననిషేధిమహారథికమ్ ।
విజహి జహీహి పాహి నిగృహాణ గృహాణ హరే-
త్యుపచితనాదమేదురమవర్తత దైత్యబలమ్ ॥

The Devas were terrified, collapsing and fainting, some were injured. The senior Asuras prevented the junior ones from chasing them. Loud shouts of "Kill him! Pardon him! Protect! Punish! Kidnap him!" rang out everywhere in the Asura army.

౧.౪౭

అపి చ
ఆవృత్యావర్తయన్తో దిశి దిశి తురగాన్వారణాన్వారయన్తో
ముష్ణన్తో భూషణాని ప్రసభమభినిపత్యాయుధాన్యాహరన్తః ।
ఘ్నన్తః సన్తర్జయన్తః పథి పథి విబుధాన్ముక్తకేశాన్దిగీశా-
నభ్యేత్యామన్త్రయన్తః ప్రజహసురసురాః సర్వతో నిర్విశఙ్కమ్ ॥

The Asuras rounded up the horses that were running about, and elephants too. They began to take the jewels and weapons of the fallen Devas. In every street, with nothing to fear, they taunted and laughed at the dishevelled Dikpalakas.

౧.౪౮

కిఞ్చ
శస్త్రాశస్త్రిక్షతపతిసుతాలోకశోకావలుప్త

ప్రాణస్త్రైణవ్రజమశరణధ్వస్తలుప్తాపణాన్తమ్ ।
ధావద్దేవప్రవరసమరోదన్తయాథార్థ్యబోధ
భ్రామ్యత్పౌరం నగరమభవజ్జర్జరం నిర్జరాణామ్ ॥

Seeing the men who had fallen in this battle of weapons, the women were overcome by sorrow. The shops were looted and destroyed. Realizing the outcome of the war from running, the citizens wandered about in confusion. The city looked perforated and collapsed.

తతో ముహూర్తాదేవ మూర్తా ఇవ కోపానలవిస్ఫులిఙ్గా మునేర్బలిముఖా మఖద్విషః పరాక్రమేణ మహతా పరిక్రామన్తస్తిరోహితే మరుత్వతి ద్రాగేవ రణమూర్ధని పలాయిత ఇతి ప్రభీత ఇతి ప్రవిష్టోఽమరావతీమితి చ తాదాత్వికైః ప్రవాదభేదైస్తత్త్వమనవబుధ్యమానా అపి, భవతు నామ సర్వథైవ వయం ప్రవిశేమ తావదమరావతీం, పరిశోధయేమ తతః ప్రవృత్తి శచీపతేః, అపహరేమ సురకామినీః, అవస్కన్దేమ కోశమన్దిరం, అధితిష్ఠేమ సుధర్మాం, ఆక్రామేమ త్రైలోక్యమితి కృతనిశ్చయాః,

The Asuras, who are against the Vedas, seemed like the sparks of Durvasa's anger had taken human form. When Indra disappeared from the scene of battle, theories flew about: "He has run away" "He is dead" "He has retreated into his palace". The Asuras, not knowing the actual facts, decided to anyway enter Amaravati, kidnap the women, loot all the wealth, occupy Indra's court hall Sudharma and assume rulership of the three worlds.

కల్పద్రుమా బలేః, కామధేనుర్బాణస్య, హాస్తికం నముచేః, అశ్వీయం శమ్బరస్య, చిన్తామణిర్జమ్భస్య, విలాసిన్యో విరోచనస్య, వారుణం పదమస్య, వాయవీయం తస్య, వైశ్రవణీయమముష్య, వైశ్వానరీయమేతస్య, ప్రవిష్టం ప్రవేష్టుః, అపహృత్య లబ్ధమపహర్తుః, ప్రహృత్య లబ్ధం ప్రహర్తుః, ఆలోకితురాలోకితం, ఉపాయవక్తురర్ధం, ఉత్తరసాధకస్య తదర్ధం, సమసమయప్రవృత్తయోస్తు సాధారణం వస్తు, పరతస్తు యథారుచి పరస్పరచ్ఛన్దేనేతి సమయబన్ధేన పర్యవస్థాప్య పతాకినీం, ఆరుహ్యా మతఙ్గజానత్యున్నతాన్ , ఆలోకయన్తో నగరోపశల్యాని, ప్రశంసన్తః ప్రాకారదుర్గసామగ్రీం, పరిహసన్తో బుద్ధిలాఘవం ప్రతిద్వన్ద్వినాం,

They began to assign the spoils among themselves: "Horses to Shambara, Kamadhenu to Bana, elephants to Namuchi, Chintamani to Jambha, Apsaras to Virochana" etc. They also appointed the new Agni, Vayu and others, and set out the rules of capture: "Each one can keep whatever he captures. If one plans and one executes, they have to divide it equally. If two Asuras seize something at once, it must be divided as per their preferences." They

realised they had to keep the town orderly now. They praised the moats and walls, and laughed at their enemies for losing despite them.

నిర్దయా విపక్షజాతీయేషు, నిర్విశఙ్కా దుర్గగుల్మేషు, గ్రాహయన్తో వధూదర్శం, ఘాతయన్తః పురుషదర్శం, ఆకర్ణయన్తః కర్ణామృతాన్యాక్రన్దితాని నాకసదాం, హసన్తో దర్శన్దర్శమశరణాన్వధ్యమానాన్ , కుప్యన్తో దయాలుషు, కుతూహలినో దారుణేషు, విసర్జయన్తో నైఋతీయాన్ జాత్యభిమానేన, విద్రావయన్తః కర్మదేవానట్టహాసైః, ఉన్మాథయన్తో గోపురద్వారం, ఉల్లఙ్ఘయన్తః ప్రాకారం, అపశ్యన్తః శరణాగతాన్ , అశ◌ృణ్వన్తో యాచ్ఞాక్షరాణి సురర్షీణాం, ఆజ్ఞాపయన్తో జిహ్వాచ్ఛేదమమరవైతాలికానాం, చరణావకర్తనం చారాణాం, చపేటాఘాతమమరమౌహూర్తికానాం, అఙ్గులిచ్ఛేదమక్షరలేఖినాం, ఆస్యవిదారణమమాత్యానాం, భఞ్జయన్తః ప్రతిమా దేవతానాం, అపమార్జయన్తః సురపరాక్రమమాలేఖ్యసమర్పితం,

They marched through the city with no mercy or fear of guards. They captured any women and killed any men they saw. They relished Devas' anguished cries. They rebuked any Asuras who showed mercy and celebrated those who acted mercilessly. They chased even the Karma-devas. They went into the palace, ignoring any pleas for mercy by Rishis. "All those who used to sing Indra's praises must have their tongue cut off. Any spies must have their legs cut off. Astrologers must be slapped. Scribes must have their fingers cut off. Ministers must have their faces slashed." So they ordered. Idols were broken and paintings erased.

అశరణహన్యమానరక్తధారావసిక్తం, అగ్రచరణగ్రాహమాకృష్యమాణమునిజనశరీరసమ్మృష్టం,
అనుపదదహ్యమానదేవతాగారధూమధూపితం, అపకృష్యమాణకులపాలికాజనాహన్యమానముఖ
అపహృతసర్వస్వదీనజనాక్రోశజయాశీర్వచోముఖరం, ఆకస్మికపతదశనినిర్ఘోషనిర్వర్తితలోహయన్త్ర
అభితఃపతదుల్కాసహస్రదీపమాలాపరిష్కృతమనుప్రవిశ్య నగరం, అభివన్ద్య పురోధసం భార్గవం, అపక్రాన్తహర్యక్షమేరుగుహాసధర్మాం సుధర్మామధ్యాసాఞ్చక్రిరే ।

The helpless were killed, sages were being dragged by their feet. Smoke from burning houses filled the air of the city. The sound of instruments that would normally sound in the palace was replaced by women crying and beating their faces. The sound of cheers and encouragement towards the king was replaced with the laments of Devas who had lost everything they had. Thunder replaced the sound of weapons (that would show the king that warriors are ready). The rows of lamps that would decorate the city were replaced by flaming torches. Such a city was entered by the victorious Asuras; they saluted Shukracharya and occupied Indra's Sabha, Sudharma, like lesser animals in a cave while the lion is away.

ఆసీనాః క్షణమమరసభాన్తరే, పరిష్వజ్యమానాః పరస్పరం, ప్రశస్యమానా వన్దిమాగధైః, అభినన్ద్యమానాః కులవృద్ధైః, అనుగృహ్యమాణా భార్గవేణ, నిష్క్రమ్య తతో బహి- రచిరపరిగృహీతవిజయేన్దిరాపరిరమ్భసమ్భృతకుచకుమ్భకుఙ్కుమక్షోదైరివ సేనారజోభిరభిరఞ్జితాః, నిరఙ్కుశచఙ్క్రమ్యమాణవిశ◌ృఙ్ఖలదైత్యసఙ్ఘబాహాబలోన్ముక్తహాహారవమా సర్వతో నగరం, ఉల్లోలజలధికల్లోలహల్లోహలశమనశీలయా వేలయేవ తనీయస్యా విరమతేతి కయాచిదేవాజ్ఞయా చిరలబ్ధసుస్థమివ పర్యవస్థాప్య నగరం, క్షణాదాఘోషయామాసురాస ।

They say in the royal court for a while, embracing each other (in joy). Bards sang their praises and their elders rejoiced. Shukracharya blessed them. The red dust of war appeared to be the kumkuma of Goddess Lakshmi, newly acquired, rubbing off on them. They were surrounded by the cries of "Ha Ha" (Alas). They finally restored order in the city just by ordering everyone, "Stop!" - the word limited the chaos like a line marking the tide of the ocean.

ఆదిష్టాశ్చ దిక్పాలపదేష్వసురవరాః స్వయమనతిక్రామన్తో ధర్మమౌశనసం, అనుల్లఙ్ఘమానా బలేః శాసనం, అనువర్తమానా హిరణ్యాక్షదర్శితాం సరణిం, అవలుమ్పన్తో వైదికం పన్థానం, అప్రమత్తాః స్వం స్వమధికారమనుపాలయాఞ్చక్రిరే ॥

The new Dikpalakas took up their roles, respecting the instructions of Shukra. They followed the word of Bali, who was himself continuing the path of Hiranyaksha: to oppose the Vedas and set their own rules.

౧.౪౮

దేవద్విషశ్చిరతరం నిరయేషు మగ్నా
నుత్తార్య దైవతపదేషు నివేశయన్తః ।
రక్షోఘ్నమన్త్రకుశలాఞ్ఛతశో మహర్షీన్
ప్రత్యక్షిపన్నరకవేశ్మసు దైత్యదూతాః ॥

The enemies of the Devas pulled out those who were in Hell, and elevated them to the status of Devas. Then the Asuras' messengers took hundreds of Maharishis, who were well-versed in anti-Asura mantras, and sent them all to Hell.

౧.౫౦

బ్రహ్మర్షయోఽపి దనుజేన్ద్రసభాం ప్రవిష్టా
మన్త్రాక్షరాణి మఘవాదిపదాఙ్కితాని ।
ఊహేన దానవపదాన్యుపవేశయన్తో
హర్షాయ పేఠురసురేన్ద్రపురోహితానామ్ ॥

To please the Asura priests, the Brahmarishis recited Mantras, replacing Gods' names with appropriate Asuras' names.

౧.౫౧

విద్వాంసః ప్రథమేఽభవన్వివసనాః సౌత్రాన్తికాః సాధవో
ముఖ్యా మాధ్యమికాస్త్రిలోకగురవశ్చార్వాకతన్త్రే స్థితాః ।
పాషణ్డా నిగమాగమవ్యసనినః కాలః కలిః శాశ్వతో
దైత్యే శాసతి దేవరాజ్యమజని త్రైలోక్యమిత్థం తదా ॥

When the Asuras were ruling the Deva kingdom, the three worlds were thus: Unclothed monks, who still identified with the body, were foremost among saints. Agnostics became the foremost Sadhus. Materialist Charvakas were considered the greatest teachers. Hypocrites were considered scholars of Vedas and Agamas. Every Yuga felt like Kaliyuga.

అపక్రాన్తశ్చ తదా శచీపతిః, అభిగమ్య సహ సర్వైః సుపర్వభిరఖిలభువనసున్దరం మన్దరం శైలమనుజ్ఞయా బృహస్పతేః అన్తర్హిత ఏవ కతిచిదతివాహయామాస వర్షగణాన్ ॥

Meanwhile, Indra hid for many difficult years in the beautiful Mandara mountain along with other Devas, under the direction of Brihaspati.

ఇతి శ్రీమద్భరద్వాజకులజలధికౌస్తుభశ్రీకణ్ఠమతప్రతిష్ఠాపనాచార్యచతురధిక- శతప్రబన్ధనిర్వాహకశ్రీమ
శ్రీమదాచ్చాన్దీక్షితపౌత్రేణ నారాయణదీక్షితాత్మజేన శ్రీభూమిదేవీగర్భసమ్భవేన శ్రీనీలకణ్ఠదీక్షితేన విరచితే శ్రీనీలకణ్ఠవిజయే చమ్పూ కావ్యే ప్రథమ ఆశ్వాసః ॥

(Thus ends the First Ashvasa in the Sri Neelakantha Vijaya Champukavya, written by Sri Neelakantha Dikshita, son of Bhumi Devi and Narayana Dikshita, grandson on Achaan Dikshita, the brother of the great Appaya Dikshita of Bharadvaja Gotra)

॥ ఇతి ప్రథమాశ్వాసః ॥

Encoded by Ashutosh Shankar

Proofread by Ashutosh Shankar, Rajani Arjun Shankar
Translated by Ashutosh Shankar (Copyright)

Shri Nilakanthavijaya Champu kAvya 1 by Nilakantha Dikshita

pdf was typeset on October 8, 2026

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*